

OPIS KONCEPCJI

1. Plac czterech fontann - główne założenia przestrzenne

Pierwsza decyzja strategiczna

Na zdjęciach archiwalnych Rynku widać cztery chodniki, które łączą narożniki z obejściem wokół ratusza. Chodniki te pozwalały na przejście po gładkiej nawierzchni do centralnej części placu. Poza nimi płyta rynku pokryta była [i nadal częściowo jest] brukiem z kamieni polnych - kocimi łbami. Zachowanie tego pierwotnego rysunku jest wytyczną konserwatorską.

Kocie łby, które można było zaakceptować dla wozów konnych i nielicznych niegdyś samochodów, dla nowych funkcji są nieodpowiednie. Cała powierzchnia placu powinna umożliwiać komfortowe poruszanie się pieszych i być łatwa do sprzątnięcia, dlatego ukośne chodniki nie będą spełniały pierwotnej funkcji.

Materiały ikonograficzne pozwalają również stwierdzić z całą pewnością, że co najmniej w trzech narożnikach Rynku znajdowały się studnie z pompami. Mimo braku zdjęć z narożnika północno-zachodniego można założyć, że i tam prawdopodobnie znajdowało się ujęcie wody.

Połączenie tych historycznych inspiracji zaowocowało pomysłem wprowadzenia pasów fontann - mokrych chodników, ukośnie w czterech narożnikach płyty głównej Rynku.

Druga decyzja strategiczna

Oprócz polodowcowych głazów narzutowych (kocie łby) Pomorze nie dysponuje złożami kamienia budowlanego. Na tych terenach zawsze dominującym materiałem była ceramika. „Trzebiatów murem stoi” - murem ceglanym. Z cegły zbudowane są też dwie największe, gotyckie świątynie miasta: Kościół pw. Macierzyństwa NMP i Cerkiew Świętego Ducha. Rynek jest dokładnie w połowie drogi pomiędzy nimi.

Za sprawą dachów pokrytych dachówką ceramiczną z lotu ptaka starówka Trzebiatowa jest czerwona. Otacza ją zielony pas tworzony przez roślinność porastającą brzegi Regi i Młynówki.

Projekt proponuje odtworzenie tego wzoru na rynku: ceglana powierzchnia płyty obramowana będzie zielonym pierścieniem koron wysokich drzew.

2. Cztery strefy aktywności - szczegółowe założenia kompozycyjne i funkcjonalne

Dla rynku pokrytego w całości kocimi łbami nierównoległe do pierzei usytuowanie ratusza nie miało istotnego znaczenia. Luźno rozrzucone elementy zagospodarowania - pompy, pomnik, chodniki nie utrzymywały rygorystycznie linii kompozycyjnych. Dla nowej koncepcji zagospodarowania pojawiła się potrzeba wprowadzenia struktury kompozycyjnej.

Ceglany czworobok płyty rynku to prawie kwadrat o bokach równoległych do pierzei. Zewnętrzny pięciometrowy pas ze szpalarami drzew utrzymuje kierunki dróg i chodników biegnących dookoła placu. Wszystkie kierunki wewnętrzne oparte są na siatce równoległej do ścian ratusza, pod niewielkim kątem do siatki głównej. Wyjątek stanowią ukośne linie fontann - mokrych chodników.

Cztery fontanny dzielą płytę na cztery strefy funkcjonalne:

- na północnym zachodzie - strefę aktywności,
- na północnym wschodzie - strefę ogródków letnich
- na południowym wschodzie - strefę zieleni
- na południowym zachodzie - strefę ekspozycji.

Strefa aktywności jest największą pustą przestrzenią płyty, przeznaczoną do organizowania imprez masowych, spektakli, performansów, jarmarków itp. Od obręczy z punktami przyłączeniowymi dla elektryczności i wody, która okala płytę Rynku, poprowadzone zostały nitki pokrywające dość gęsto całą powierzchnię strefy. Czasowe instalacje np. stragany świąteczne będzie można łatwo zasilić w media. Strefa aktywności może w razie potrzeby łączyć się funkcjonalnie i uzupełniać ze strefą ogródków (np. targi i konsumpcja lokalnych produktów rolnych) lub ze strefą ekspozycji (np. celebrowanie wydarzeń historycznych).

Strefa ogródków letnich- gastronomii ma - podobnie jak strefa aktywności - siatkę punktów przyłączeniowych. Ogródki są odsunięte od elewacji poza pasmo chodnika, żeby umożliwić pieszym ruch wzdłuż pierzei północno-wschodniej i dostęp do usług innych niż gastronomiczne. Dzięki takiej decyzji ogródki znajdują się w cieniu szpalery drzew, a panująca w nich temperatura może być średnio nawet o kilka stopni niższa niż na nasłonecznionej części płyty. W trakcie sezonu ogródki nie powinny przekraczać granic strefy gastronomii, ponieważ ich niekontrolowany rozrost mógłby zmienić Rynek w wielką pijalnię piwa. Wyjątkami mogą być imprezy czasowe np. dożynki, święto piwa itp., kiedy strefę ogródków wspomagać będzie strefa aktywności.

Strefa zieleni lub inaczej strefa odpoczynku zaprojektowana została w miejscu istniejącego skweru z tą różnicą, że piesi mogą ją penetrować, a nie tylko oglądać. Pasma roślin zróżnicowanych kolorystycznie i wysokościowo poprowadzone zostały prostopadle do ścian ratusza. Widok na ratusz z pojazdu poruszającego się ulicą Wojska Polskiego będzie „migotał”, jak przy przejeździe wzdłuż sadu lub winnicy z alejkami prostopadłymi do drogi. Żwirowe ścieżki mają wnęki na ławki z oparciami przeznaczonymi do odpoczynku w bezpośrednim kontakcie z roślinami. To jedyne stałe siedziska na Rynku. Pasma roślin powinny być zróżnicowane pod względem kolorystycznym, zapachowym i wysokościowym. Na środek układu w pobliżu miejsca usytuowania dawnego pomnika proponuje się przeniesienie słonika - symbolu Trzebiatowa. Do tego samego pasa przeniesiony zostanie głaz z tablicą pamiątkową. Strefa odpoczynku jest w opozycji do strefy aktywności, od której oddziela ją bryła ratusza, za to łączy się funkcjonalnie ze strefą gastronomii i strefą wystaw. Roślinność będzie podświetlana zatopionymi w niej niskimi lampami. Podlewanie odbywać się będzie z obręczy z punktami dostępu i ze zbiorników na deszczówkę po płytę rynku. Ten proces można zautomatyzować.

Strefa wystaw plenerowych i historii jest w opozycji do ogródków letnich, lecz może się łączyć ze strefą aktywności (duże wystawy) i odpoczynku. Relikt w postaci gotyckich łuków ratusza skłania do przeznaczenia tej części płyty na zobrazowanie bogatej historii Trzebiatowa. Strefa uzbrojona jest w punkty dostępu analogicznie jak strefa aktywności i ogródków (z pominięciem zaopatrzenia w wodę), dzięki czemu czasowe ekspozycje plenerowe mogą być punktowo podświetlane. Projekt przewiduje wbudowanie w czterech

narożnikach w pobliżu fontann płyt z brązu opisujących historię rynku wraz ze wzmianką o dawnych ujęciach wody. Podobne płyty upamiętniające wydarzenia i osoby związane z Trzebiatowem będą wmurowywane w posadzkę w strefie historii.

Podział na strefy ma charakter ramowy i może być dostosowywany do zmieniających się potrzeb miasta.

3. Zieleń

Zasada kształtowania zieleni w koncepcji Rynku w Trzebiatowie jest kompromisem między opcją placu centralnego jako wielkiej utwardzonej powierzchni z nielicznymi drzewami służącej do organizowania spotkań dużych grup ludzi, a zielonym skwerem do odpoczynku. Powierzchnie utwardzone w okresie letnim silnie się nagrzewają, dlatego centra miast mają w tym czasie temperaturę o kilka stopni wyższą od otaczających je terenów zielonych, w tym w szczególności lasów i terenów łąkowych. Na Rynku w Trzebiatowie drzewa posadzono blisko elewacji budynków. W takich przypadkach naturalny rozrost koron jest niemożliwy, ponieważ uniemożliwiłoby one dostęp światła do wnętrza domów. Drzewa są regularnie przycinane, chorują i obumierają. Małe korony nie zacinają wystarczającej powierzchni placu, a z powodu dużych odległości między drzewami migracja drobnych organizmów jest utrudniona.

Koncepcja przewiduje wprowadzenie wokół rynku w znacznej odległości od elewacji obręczy z wysokich drzew o pokroju parasolowatym [np. platanów], które naturalnie by się rozrastały, a formowane byłyby jedynie w celach pielęgnacyjnych i dla utrzymania skrajni jezdni. Kraty ochronne wokół pni powinny przerastać roślinami okrywowymi, a spływ wody po powierzchni należy tak uformować, żeby czysta woda opadowa z części centralnej była odprowadzana do korzeni, a zanieczyszczona z jezdni w kierunku odwrotnym. Po pewnym czasie rozrastające się korony i korzenie drzew zaczną się stykać ze sobą i ułatwią migrację drobnych organizmów w całej nowo powstałej ekosferze. Do tego czasu istniejące drzewa przy pierzejach należy zachować, ale w przypadku obumierania nie trzeba ich wymieniać na nowe.

Szerokie korony zacieniać będą znacznie większą powierzchnię placu, wyłapywać znacznie większą ilość pyłów, utrzymywać wyższą wilgotność powietrza i gleby, słowem – tworzyć przyjazny mikroklimat o temperaturach znacznie niższych niż tereny utwardzone bez zadrzewienia. Jako prawdopodobnie najcenniejsza przestrzeń publiczna w mieście, prawie cała powierzchnia rynku powinna być dostępna dla pieszych. W warunkach ścisłego centrum trawniki się prawie zawsze przesuszają, a trawniki które są dostępne dla ludzi nie mają najmniejszych szans na przetrwanie. Znacznie bardziej odporne są wieloletnie rośliny okrywe i gęsto posadzone krzewy, które zabezpieczają glebę przed wysychaniem. W połączeniu z automatycznym podlewaniami dają gwarancję na sukces wizualny i ekologiczny przy stosunkowo niewielkich kosztach i nakładach pracy.

4. Wybrane rozwiązania materiałowe, techniczne i proekologiczne

Nawierzchnie

Cegła brukowa oprócz zalet estetycznych cechuje się dużą trwałością ocenianą przez wiodących producentów na min. 135 lat. Drobny podział powierzchni nawiązuje do wymiarów kocich łbów, ale tworzy powierzchnie wystarczająco komfortowe dla pieszych. Pozwala też na sprzątanie mechaniczne pod warunkiem zastosowania miękkich szczotek. W aspekcie ekologicznym cegła produkowana jest z materiałów uważanych za odnawialne, a ich wydobycie w przypadku iłów rzecznych powoduje pogłębianie rzek i wpływa korzystnie na środowisko. Przewidywane stosunkowo niewielkie obciążenia dla płyty głównej pozwolą na zastosowanie cegieł połówkowych, co ograniczy koszty materiału i transportu. Materiał z rozbiórki istniejącej powierzchni po skruszeniu można wykorzystać jako znakomitą podbudowę.

Granitowa kostka brukowa w układzie rzędowym, na jodełkę i luźnym [drobne uzupełnienia] tworzy trwałą nawierzchnię rozbiorną umożliwiającą dostęp do sieci w przypadku awarii. Powierzchnie granitowe cechują się wysoką odpornością, mogą być przekładane i uzupełniane. Przy zmianie nawierzchni z asfaltowej na brukowaną kierowcy odruchowo ograniczają prędkość pojazdu.

Pozyskiwanie deszczówki

W czasie remontu rynku warto zainwestować w podziemne zbiorniki na deszczówkę. Dachy ratusza i powierzchnie bez ruchu kołowego [ok 5 tys m²] pozwalają w skali roku na uzyskani 3-4 tys m³ wody nie wymagającej prawie podczyszczenia. Powinno to zapewnić ilość wody niezbędnej do podlewania zieleni i przynieść budżetowi miasta oszczędności rzędu kilkudziesięciu tysięcy zł rocznie.

Oświetlenie

Projekt zakłada zastosowanie energooszczędnych lamp ledowych z ciepłym światłem 3000K i wysokim wskaźnikiem oddawania i nasycenia kolorów. Oświetlenie powinno być możliwie równomierne i nie nadmiernie intensywne. Wyjątek stanowić może punktowe doświetlenie przejść dla pieszych na ulicach Wojska Polskiego, Stowackiego i Witosa.

Internet i tło dźwiękowe

Proponowane lampy uliczne mają możliwość wbudowania modułów WI FI i głośników. Rynek powinien być strefą otwartego internetu. Głośniki pozwolą w razie potrzeby umożliwić tworzenie delikatnego tła muzycznego, nagłaśniać imprezy lub umożliwiać wydawanie komunikatów.

Dostęp do energii elektrycznej i wody

Wokół płyty w linii latarni ma powstać pętla, w której osadzone będą hermetyczne skrzynki umożliwiające dostęp do energii elektrycznej i wody. Od pętli głównej w kierunku centrum należy poprowadzić rozgałęzienia i pokrywające punktami dostępu powierzchnie, do których podłączane będą elementy wyposażenia ogródków letnich, furgonetki food track, tymczasowe kioski i stragany oraz oświetlenie planz ekspozycyjnych.

5. Niezbędne interwencje wprowadzające zasady kształtowania pierzei

Wprowadzenie nowej nawierzchni, zieleni i infrastruktury nie wyczerpuje problemów trzebiatowskiego rynku. Na wnętrze urbanistyczne olbrzymi wpływ mają otaczające go pierzeje budynków. Wraz z modernizacją należy dokonać znaczących zmian również w tym zakresie. Zadaniem samorządu jest przekonanie właścicieli do włączenia się w rewitalizację rynku i przedstawienie im płynących z tego tytułu korzyści.

Pozytyw negatyw

W kolorystyce elewacji budynków otaczających Rynek, a nawet w samym ratuszu widać dziwną manierę całkowicie sprzeczną z ogólnie przyjętymi zasadami malowania elewacji. W przypadku obiektów i przestrzeni zabytkowych jest ona niedopuszczalna. W połowie budynków, w tym w samym ratuszu, wysunięte przed lico ściany elementy tektoniki elewacji takie jak: gzymsy, pilastry, tympanony, obramowania otworów okiennych itp. są pomalowane w kolorach bardziej intensywnych i ciemniejszych niż ściana zasadnicza. Należy dążyć do zmiany tej sytuacji poprzez wprowadzenie ścisłych rygorów w tym zakresie i skuteczny nadzór konserwatorski. W przeciwnym razie rynek trzebiatowski nigdy nie będzie elegancki i atrakcyjny.

Reklamy

Tak samo, jak w przypadku kolorystyki budynków prawo własności nie może naruszać dobra wszystkich obywateli, jakim jest bez wątpienia ład przestrzenny. Trzebiatów – „Kazimierz północy” szczególnie w obrębie starówki musi w tym zakresie być poddany ścisłym rygorom. Wszystkie reklamy powyżej pasa nad witrynami sklepów muszą być bezwarunkowo usunięte. Reklamy powinny uzyskać akceptację profesjonalistów (komisji urbanistyczno – architektonicznej, konserwatora zabytków, plastyka miejskiego). Preferowane powinny być rozwiązania bazujące na tradycyjnych technologiach (sgraffito, metaloplastyka) i wyważonej, oszczędnej typografii. Oświetlenie reklam nie może być zbyt intensywne, a stosowanie dużych świecących płaszczyzn musi być zabronione.

Partie cokołowe budynków

Styk z terenem to jeden z najważniejszych elementów architektury. Obramowania studzienek piwnicznych wystają ponad poziom chodnika, co stanowi zagrożenie dla pieszych i utrudnia sprzątanie. Schody zewnętrzne i cokoły kamienic wokół rynku najczęściej okładane są płytkami o przypadkowych kolorach i fakturze. W krótkim czasie wiele z płytek jest uszkodzana lub odpada.

Projekt przewiduje wprowadzenie pasów z drobnej kostki na styku z elewacjami. Studzienki piwniczne powinny być przebudowane, zrównane z powierzchnią chodnika i przekryte jednym dla wszystkich rodzajem kraty. Nieznaczne zafalowania powierzchni pozwolą na odprowadzenie wody od elewacji i otworów studzienek. Cokoły wykonane z hydrofobizowanych tynków renowacyjnych przy zachowaniu reżimów technologicznych nie są mniej odporne od płytkowanych. Schody powinny być wykonane z granitu, o ile to możliwe z pełnych bloków.

Niespójna informacja miejska

Należy ujednolicić systemy oznakowań administracyjnych (numery domów, nazwy ulic) oraz system informacji miejskiej (drogowskazy, tablice informacyjne).

Light pollution

Rynek w Trzebiatowie, jak w przypadku większości polskich miast, jest nieprawidłowo oświetlony. Zbyt silne kontrasty pomiędzy partiami silnie naświetlonymi np. w pobliżu latarni ulicznych i witryn sklepowych, a słabiej oświetlonymi powodują dyskomfort i poczucie zagrożenia. Źle dobrane oprawy świetlne, silnie świecące reklamy i witryny sklepów powodują olśnienia. Należy dążyć do uzyskania nie zbyt intensywnego, ale równomiernego oświetlenia. Iluminacja architektury powinna delikatnie podkreślać jej tektonikę np. w przypadku Ratusza wieżę, tarczę zegara, gzymsy i otwory w elewacji, nie powinna natomiast powodować prześwietleń w przypadkowych miejscach.